

mel i sucre

O.C.B. SANT JOAN

Monografies, Núm 1.

Una feina comuna entre l'equip de redacció de *Mel i Sucre* i el rector vell de Sant Joan (Mn. Bartomeu Bauçà Oliver, Rip), començada devers un mes abans de la seva inesperada mort, ens fa proseguir-la, ampliar-la dins les nostres possibilitats (mai serà tan completa com si ell encara fos viu!) i publicar-la, ja que aquest era el seu desig.

Bartomeu Bauçà Oliver, poc temps després d'esser ordenat capellà

El rector acompanyat de Josep Sánchez oficiant missa solemne a l'església

Don Bartomeu ens oferí uns apunts referents a les obres de l'Església Parroquial de Sant Joan. Eren unes notes elaborades per ell mateix de les coses que tenia record. Ens digué que podíem comentar-les i publicar-les.

Malgrat tot s'haguéssin pogut ampliar molt més, creim que són un document històric important pel nostre poble i per aquesta raó ens atrevim a editar-lo en aquesta revista.

MELISUCRE. Gener 1988.

COBERTA: Dibuix sobre Mn. Bartomeu Bauçà Oliver realitzat per Joan Morey Company.

CONTRACOBERTA: Fotocomposició del puig de Consolació i la Mare de Déu.

Dipòsit legal: 49 - 1983.

Han col·laborat en aquest número: don Bartomeu Bauçà Oliver (Rip) (base documental i històrica), Joan Morey Company (dibuixos i fonts orals), Guillem Florit Caimari (fotografia), Guillem Bauçà Company (fotografia i fonts orals), Joan Sastre Joan (fotografia, fonts orals, processador de textos), Miquel Company Florit (processador de textos), Joan Font Roig (correcció) i altres.

BARTOMEU BAUÇA OLIVER (Rip). BIOGRAFIA

El president del Govern Balear, G. Cañellas, saluda a don Bartomeu

Nasqué a Sant Joan el 7 d'agost de 1901. Fill de Mateu i Margalida.

Quan era petit, els seus pares estaren a les possessions de Son Trobat, Can «Matxo» i Can Canai de Montuñri i per aquest motiu anà a escola a aquest poble.

D'al·lot, primer anà a escola primària, passant seguidament amb els frares franciscans de Lluçmajor i posteriorment amb els d'Artà. Però, don Bartomeu, no volia ésser frare, sinó capellà, i així començà els estudis al Seminari de Palma.

L'any 1924 fou ordenat capellà pel bisbe Llompart i el dia de Sant Joan del mateix any digué Missa Nova a l'Església Parroquial del nostre poble. Per celebrar la jornada i per mediació d'un amic seu montuirer vingué la Banda de Música d'aquell poble per commemorar l'esdeveniment.

Destinat a Sant Llorenç des Cardassar on hi romangué vuit anys el 1° de juliol del 32 en que entrà de vicari a Capdellà i hi prestà servicis fins el 35.

El 1° de juliol de 1935 fou destinat a Sant Joan pel Bisbe Miralles com a vicari coadjutor. Aleshores Francesc Mas era el rector de la nostra Parròquia i estaven en marxa les obres de l'Església actual.

Començà a estudiar la carrera de Magisteri que no acabà, ja que el món polític estava massa excitat. Així mateix donà classes particulars a alguns alumnes del nostre poble.

Encara que el capdavanter de les obres era don Francesc, ell les seguí de prop i amb interès; més tard fou l'encarregat de proseguir-les.

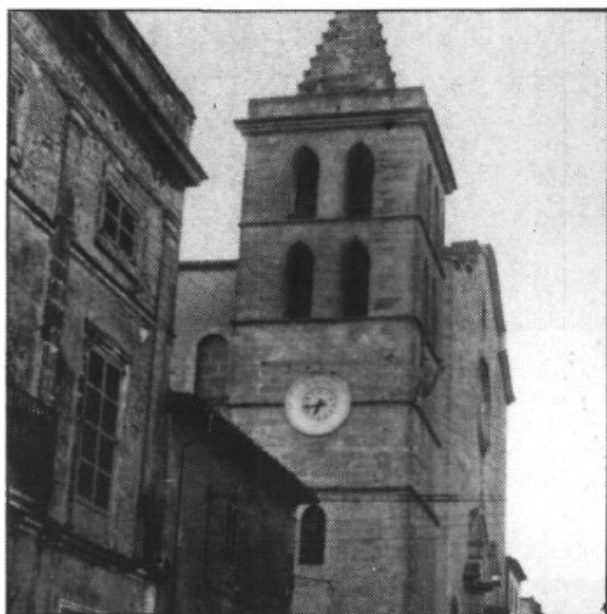
A l'any 1950 el rector Mas quedà paralític i don Bartomeu es va fer càrrec de la nostra Parròquia. El bisbe Hervàs, el dia 23 de juliol de 1953 (ja mort el rector anterior) el nomenà ecònom de la Parròquia. Ho va ésser fins el dia de Tots Sants de 1971, en què degut a la seva jubilació fou substituït pel rector actual, Gabriel Ferriol Antich.

Durant el període de permanència activa al nostre poble, a més de continuar amb les obres de l'Església Parroquial, realitzà importantíssimes reformes a Consolació: santuari, camí, electricitat, ... (Si ho voleu saber amb més detall, podeu consultar el seu opuscle *Restauració del Santuari de Consolació*, editat el 1982 i escrit per ell mateix.)

Des de la seva jubilació oficial fins el dia de la seva mort (el dia de Tots Sants de 1987) no quedà inactiu. Se'n cuidava del santuari de Consolació diguent missa a l'oratori cada diumenge horabaixa.

NOTES PER A LA HISTÒRIA DE LA PARRÒQUIA DE SANT JOAN

Les obres de l'ampliació de l'església parroquial de Sant Joan, començaren l'any 1927. La primera cosa que es va fer fou un gran aljub, per tenir aigua per les obres i les necessitats de l'església. Aquest aljub està situat a l'angle dret de l'església, entrant. El Rv. Francesc Mas, quan encarregà el projecte a Josep Oleza, arquitecte, l'ampliació de l'església parroquial, donada la forma disponible del solar, sols es podia fer si se li donava la forma de basílica romana de tres naus, i aquest era el seu desig.

Campanar de l'Església

Dos carrers tancaven el solar per dos costats i cases particulars per l'altre, i només li quedava disponible l'antic fossar. Abans, l'església vella tenia 9 m. d'ample, sense comptar les capelles i 40 m. de llarg. Ara té 20 m. d'ample, sense comptar les capelles i la mateixa llargària que la vella.

Les columnes i les pilastres de tota l'església fins a les tribunes són de peces de marès del pla de Porreres.

Els basaments de les columnes són de pedra esmolada de Binissalem. Els grossos foren comprats a 600 ptes. cada un (els de les columnes dels creuers); els mitjancers a 300 (de les columnes de la nau central); i els petits a 200 (de les columnes de les capelles). Les faixes entre columna i columna a 32 ptes. el metre lineal.

Per sobre els arcs de les dues fileres de columnes d'enmig hi ha una jàssera de ciment *portland* armat que va de part a part de l'església amb un travesser que les uneix per damunt l'arc rebaixat, davant el Portal Major. Aquesta jàssera té 60 x 30 cm., i està folrada amb fulloles de marmolina, imitació marès. Les peces de l'arc rebaixat, com les de l'arc triomfal de l'absis (al Presbiteri), són també de marmolina, imitació marès.

Les columnes, de tribunes cap amunt, són de ciment armat, i les vergues de ferro lliguen la jàssera de baix amb la que passa per damunt dels seus capitells. Aquesta jàssera té les mateixes dimensions que la de baix.

Els capitells jònics de les columnes de la part baixa són de marès de Porreres fets per l'escultor B. Amorós.

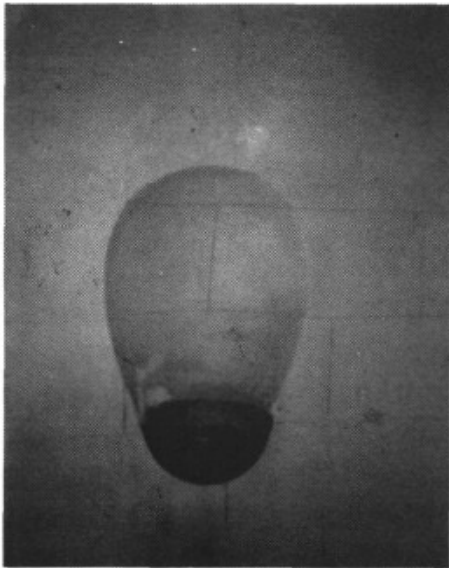
Els capitells de les columnes de dalt són de marmolina, imitació marès, fets per mestre Antoni Sastre Barceló (*Granito*).

Nau central de l'església actual

Quan es feren les columnes d'enmig de l'església de la part de l'Evangeli, com que l'església vella era molt més baixa, es foradà per poder arribar a l'altura corresponent per la teulada.

L'església vella no s'enderrocà fins que la nova estigué tapada; així va servir de bastiment i, a més, en tot temps es pogueren fer les funcions del culte a cobro, si bé l'Altar Major, provisionalment s'hagué d'instal·lar en diferents direccions.

Pica d'aigua beneïda, a la banda del portal dels homes

Totes les teules de l'església nova es feren d'una mida especial, més grosses i gruixades que les corrents. Es feren a la teulera de Sant Joan que tenia mestre Amador Antich (*Baró*) devora la Cimentera Vella.

El llenyam de la nau d'enmig és tot de pi del nord. Com a nota curiosa s'ha de dir que el preu d'aquest llenyam no arribà a les 6.500 ptes. Quina diferència amb els preus d'ara!

Davall les teules hi ha *bovedilles* de test a tota l'església, per evitar goteres, brutor d'animals i més seguretat per als artesonats.

A la primera nau lateral que es féu, la de la dreta, no s'hi posaren *bovedilles* de test, sinó xebrons; però després es va veure l'inconvenient i es rectificà, per la qual cosa es desenteulà, es posaren les *bovedilles* i es tornà enteular de bell nou.

De l'església vella només quedà la part de l'Evangeli, amb les seves capelles, però s'hagueren de folrar les pilastres i arcs amb marès de Porreus i part de la paret de l'absis de l'Altar Major, que s'hagueren de fer més altes, com se suposa.

Les bigues de ciment armat de les tribunes, així com les balustres de la balustrada, es feren a la fàbrica de mestre Antoni Sastre Barceló *Granito*, i les acabà el seu operari Mateu Picornell Garau *Clement*.

Pica d'aigua beneïda, al portal de les dones

El marès de la volta de l'església vella i les pedres de les parets s'empraren per acabar les parets mestres de l'església nova.

La claraboia que ara hi ha, té la part central que és la que hi havia a l'església vella, i la part que s'hagué d'afegir per ser més grossa, la féu Dietrich, igual que els dos finestrals que hi ha baix, a les naus laterals: la del Baptisme del Bon Jesús i la de la Trobada de la Mare de Déu de Consolació.

Aquests dos finestrals foren costejats per Joan Bauzà Sala, de Cas Notari.

Les piques d'aigua beneïda són les mateixes de l'església vella (dues grans, amb peu, actualment una a cada banda del portal de les dones; i dues petites, aferrades a la paret, una a cada banda del portal dels homes).

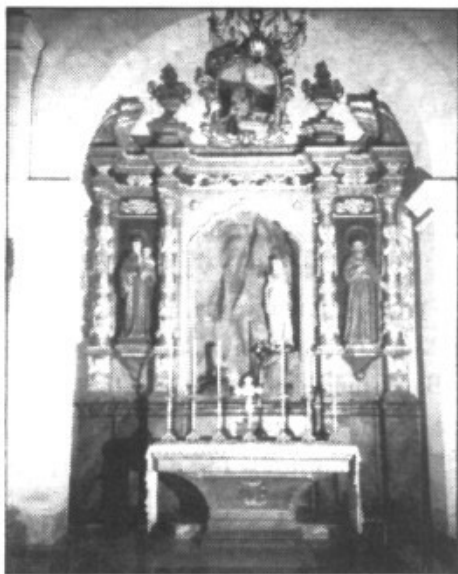
NAULATERAL DEL'EPÍSTOLA

Quan vaig venir a Sant Joan, com a vicari coadjutor, el primer juliol de 1935, vaig seguir més de prop les obres, la part ja acabada era la nau lateral de la dreta entrant, dita llavors de l'Epístola. Aquesta part s'havia construït totalment dins el Fossar.

Per la construcció d'aquesta part lateral de l'església s'emprà marès de Petra, no tant fi com el de Porreres, amb què es feren les altres obres de l'interior de la nova església. Una vegada acabada aquesta es feren passar els retaules de les capelles de l'església vella a cada un dels seus llocs respectius de la nova. Per l'alçada de la nova Església se subjectaren a les antigues capelles.

Capella de Lourdes

La capella de Lourdes fou construïda alguns anys després, per satisfer els desigs dels devots de la Mare de Déu. L'imatge de la Mare de Déu és talla de l'escultor Galmés, la de Santa Bernadeta de l'escultor Amorós. Aquesta capella fou costejada per la *Madona de Meià*, Maria Barceló Mas, i Sor Aina Ditalera.

Capella de Lourdes

Per poder fer aquesta Capella, es va suprimir l'escala ja construïda per pujar a les tribunes d'aquella part. És més baixa que les altres. El seu retaule fou construït servint-se de part del petit de Sant Antoni de Pàdua, i només li afegiren les dues columnes i escultures, per l'escultor Joan Ginard, i el dauraren de bell nou. L'altar és el de Sant Francesc, que abans estava dins la capella del Roser.

Capella del Roser

Se suprimí el Roser, que estava en estat molt ruïnós i apuntalat ja des del temps del rector Niell.

La capella del Roser antiga, anomenada Fonda i també de la Comunió tenia la forma de creuer.

L'entrada era com les altres capelles, a la dreta hi havia el confessionari del rector, i a damunt el quadre de la Mare de Déu del Remei, que després passà dins la sagristia nova, i més tard a Consolació, canviat amb un dels dominics dels dos iguals que abans hi havia allà dalt.

A l'esquerra hi havia una bona banca amb l'escut del Roser, que ara és devora el cancell de l'església. Damunt aquesta banca hi havia el quadre de Sant Bonaventura, que ara és a Consolació.

Dins aquest creuer, a la dreta, hi havia l'altar de Sant Antoni de Pàdua (imatge d'Olot), amb un petit retaule que a l'Església nova passà a formar part del retaule de Lourdes. Damunt aquest retaule hi havia una petita claraboia.

A l'esquerra, dins el creuer hi havia l'altar de Sant Francesc, dins un petit nínxol. L'altar ara és, com s'ha dit, a la capella de Lourdes, i a damunt hi ha una claraboia, com la de Sant Antoni de Pàdua. L'estàtua de Sant Francesc és una talla de l'escultor Galmés.

Detall de l'escut d'«El Roser», de la banca que a l'església vella hi havia dins la capella del Roser

Aquí, abans hi havia hagut el Sant Crist de la Sang, que després, restaurat, passà al lloc del quadre de Sant Bonaventura a l'entrada del Roser, i poc temps després a la seva capella definitiva de la nova església.

Al'enfront del creuer hi havia la capella de la Comunió amb el seu Sagrari, que ara serveix per custodiar la reserva de l'Eucaristia en el *Tridu* de Setmana Santa, en una estança darrera la capella de la comunió actual. El combregador era de ferro, i ara és l'arrambador de la Casa Parroquial. El retaule era el mateix d'ara, de la Mare de Déu del Roser.

Capella del Carme

Seguia llavors la capella del Carme, on hi havia un portal a l'esquerra per entrar a la Sagristia. A la nova capella es posaren les imatges de Santa Rita i de Santa Tereseta de l'Infant Jesús, figures d'Olot. La nova capella del Carme havia estat costejada per la mare de Francesc Mas, prevere. L'estàtua era talla de l'escultor Galmés, i va ser daurada per l'escultor Amorós.

Capella del Santíssim o de la Comunió

Aquesta capella és totalment nova. El Sagrari és el mateix que abans; a l'església vella estava a l'Altar Major per les exposicions de les Dominiques, i tenia forma giratòria. El peu i la cúpula, semblant a la de Sant Pere de Roma són noves, fetes per l'escultor Miquel Sacanell; el pedestal, de pedra de Binissalem, té forma de gran copó, sobre un fons de vellut vermell. Segons l'arquitecte, aquesta capella no havia de tenir retaule, sinó que només tendria endomassat per fer ressortir més el Sagrari.

El quadre que representa la institució de l'Eucaristia fou costejat per la Joventut Femenina d'Acció Cristiana.

Sagrari (Capella de la Comunió)

La pedra de l'Altar és de marmolina feta per mestre Antoni Sastre Barceló, *Granito*. El combregador, amb els seus balustres i els capitells de les columnes, d'alabastre; i les columnes de pedra esmolada de Binissalem, tot, obra de l'escultor Sacanell. Aquesta capella fou costejada pel matrimoni Joan Mieras i Magdalena Soler.

Aquest altar, com més endavant veurem, passà més tard a l'Altar Major (Veure l'apartat dedicat al Presbiteri).

Les dues portalades que hi ha de fusta daurada als dos portals són les que abans hi havia al Presbiteri de l'Altar Major, els dies de festa que s'endomassava.

NAULATERAL DEL'EVANGELI

Acabada la nau lateral de la part de l'Epístola (dreta, entrant pel portal Major), i la capella de la Comunió al seu lloc definitiu, es començà la construcció de la nau lateral de la part de l'Evangelí (esquerra, entrant).

Es començà per obrir els fonaments de les columnes, que, per estar el fort molt amunt, no s'hagueren d'enfondir gaire.

Portal Major de l'Església Vella

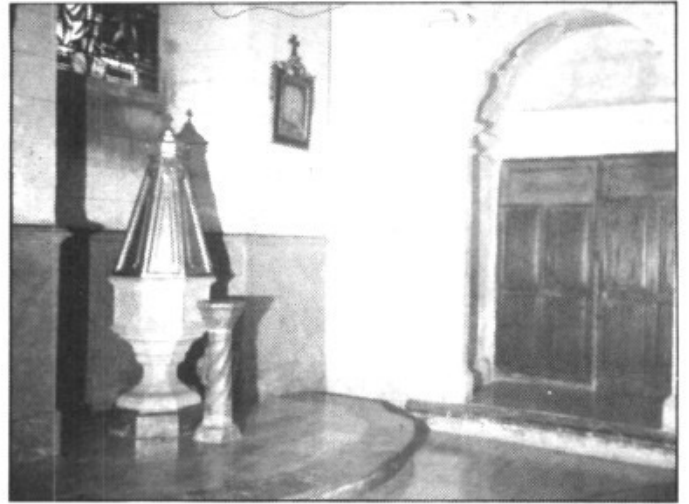
Capella de la Sang

A la nau lateral de l'Evangelí, al costat del Presbiteri, s'hi féu una capella, no fonda a causa de la Sagristia, per al Sant Crist de la Sang, de gran devoció culte molt antic al poble de Sant Joan, (més de tres-cents anys de veneració). Com s'ha dit, aquesta imatge havia estat a la capella del Roser de l'església vella.

Aquesta capella, la restauració de la imatge de la Sang, el cinturó, els claus i la corona, que són de plata, foren costejats per la família Bauzà-Sala, de Cas Notari.

Capella de Sant Josep

Situada devora la Sagristia. L'estàtua va ser restaurada per l'escultor Galmés. Aquesta capella no es va folrar com les altres, de manera que té les mateixes rajoles que tenia a l'Església Vella. A un dels costats de l'estàtua hi ha una pintura del Beat Ramon Llull.

Detall de la capella de Sant Josep

Capella del Nom de Jesús

La capella més antiga i de més mèrit de la Parròquia és la del Nom de Jesús. Aquesta capella tenia l'altar i els baixos que no estaven en consonància amb el mèrit del retaule, ja que eren de marès sense adobar i pintat amb pintura ordinària. L'arquitecte féu que fos substituït per uns baixos i altar de pedra mallorquina esmolada de Binissalem.

Capella de les Ànimes

Capella de molta devoció a la vila de Sant Joan, és més fonda que les altres; des de la banda exterior de l'església, es pot apreciar l'endinsada de la capella. Fa estona per pujar a l'orgue ho havien de fer per l'escala del campanar, i el rector Mas féu fer una escala per darrera el Sant Crist d'aquesta capella.

Capella del Cor de Jesús

Aquesta capella és recent, fou feta durant el rectorat del rector Tomàs. La imatge i les escultures foren fetes per l'escultor G. Galmés, i la part de fusta la féu mestre Mateu Bauzà Ros, que era l'escolà de la Parròquia.

Aquesta capella del Nom de Jesús substituï el del Betlem, que estava en molt mal estat.

Aquest rector Tomàs arreglà l'orgue, i féu el dossier de les 40 hores, igual des de Llucmajor, el seu poble nadiu. (Les imatges del Cor de Jesús, Sant Francesc, la Mare de Déu de Lourdes, la del Carme i la restauració de la de Sant Joan Baptista i Sant Josep, foren obra de l'escultor G. Galmés).

Aquí on ara hi ha la Mare de Déu de Fàtima, amb el seu retaule (estàtua de talla i retaule fets per l'escultor Salvà, i costejats per Antònia Bou Bauzà, *Madona de Son Gual*), hi havia a l'església vella un portalet que donava a una escala de caragol que servia per pujar al campanar.

EL PRESBITERI

El de l'església vella estava cobert per una cúpula rodona amb una llanterna de vidres de colors al damunt.

El Presbiteri actual té els escalons de l'església vella, però com que ara és més gran, se n'hagueren d'afegir alguns de pedra de Binissalem.

El trespol és de peces de marbre groguenc. Aquest marbre fou duit de València amb el darrer vaixell que d'allà vingué, abans del Moviment. L'escultor fou Miquel Sacanell i anava a 45 ptes. el metre quadrat.

Al pla de l'arquitecte hi havia dues troncs. Com era costum abans del Concili Vaticà II, n'hi havia una per l'Evangeli i l'altra per l'Epístola. De la de l'Epístola només es féu el basament per acabar el pis del Presbiteri. S'acabà, però, la de l'Evangeli per poder predicar-hi. Aquesta, tenia basaments i dos cossos. Resultava massa alta, per això més tard llevaren el cos de dalt i el relleu d'alabastre que hi havia, ara és al Cambril de Consolació. El relleu era obra de Z. Vila, i representa la predicació del Bon Jesús des de la barca. La pedra és de Binissalem i de la marbreria Fullana, de Palma.

Quan es féu la teulada de l'Altar Major, es clavaren les teules amb mescla, i anys després féu una gran nevada i clivellà; per això, devers l'any 55 es va

desfer la teulada, es canvià la jàssera de llenya de davall l'anguila i se substituï per una de ferro, s'en-teulà de bell nou amb les teules solament travades.

Per complir, més tard, les prescripcions litúrgiques del *Concili Vaticà II* es feren unes modificacions al Presbiteri i a la Capella de la Comunió.

Presbiteri

L'Altar Major era provisional. Només tenia el frontal que era d'alabastre, i tota la resta era de fusta amb una col·lecció de Palis amb els colors litúrgics mòbils.

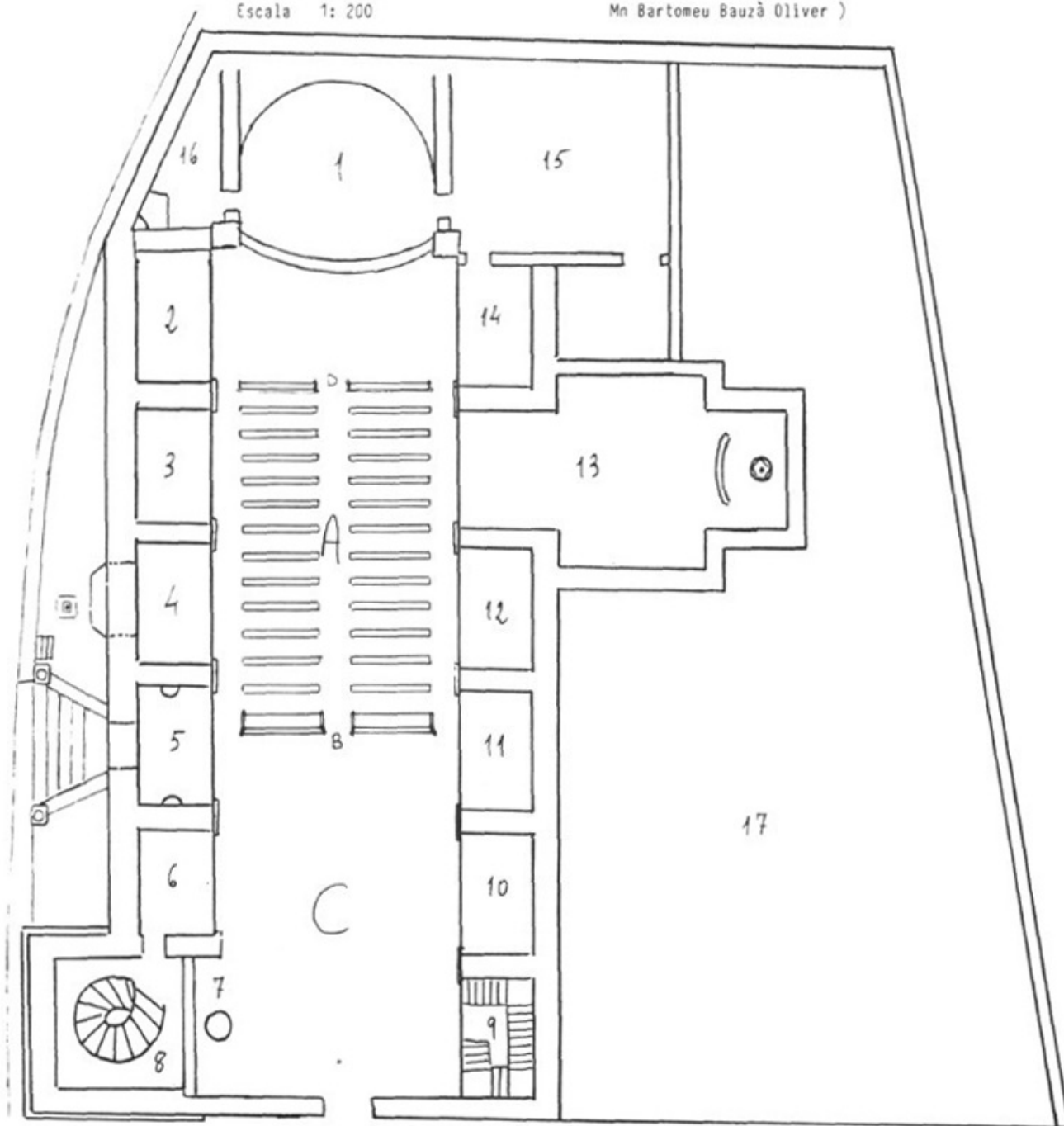
Seguint les indicacions de l'arquitecte Josep Ferragut, es traspassà l'altar de la capella de la Comunió, que per a aquesta resultava massa gran a l'Altar Major, posat damunt un cadafal de marbre de la marbreria Fullana. A la capella de la Comunió s'hi construí un nou altar, més proporcionat a les dimensions de la capella. S'aprofità el mateix frontal d'alabastre de l'altre, i es va completar amb marbres de pedra mallorquina. Costejà aquesta reforma Catalina Oliver Barceló.

El sitial del celebrant es posà a l'enfront, damunt dos graons (de la marbreria Estela); i per asseure's els preveres es féu un cadirat amb la forma del que hi havia al cor de l'església vella.

El retaule que hi havia a l'església vella, part és al museu i part s'usà per fer el Retaule de la Mare de Déu de Consolació.

Escala 1: 200

Mn Bartomeu Bauzá Oliver)

1.- Presbiteri o Altar Major

2.- Capella de Sant Josep

3.- Capella del Nom de Jesús

4.- Capella de Ses Animes

5.- Portal Major

6.- Capella del Cor de Jesús

7.- Baptisteri

8.- Campanar

9.- Escala del Cor

10.- Capella de Sant Antoni

11.- Capella de Santa Catalina Thomàs

12.- Capella de la Puríssima

13.- Capella del Roser o de la Comunió

14.- Capella del Carne

15.- Sagristia

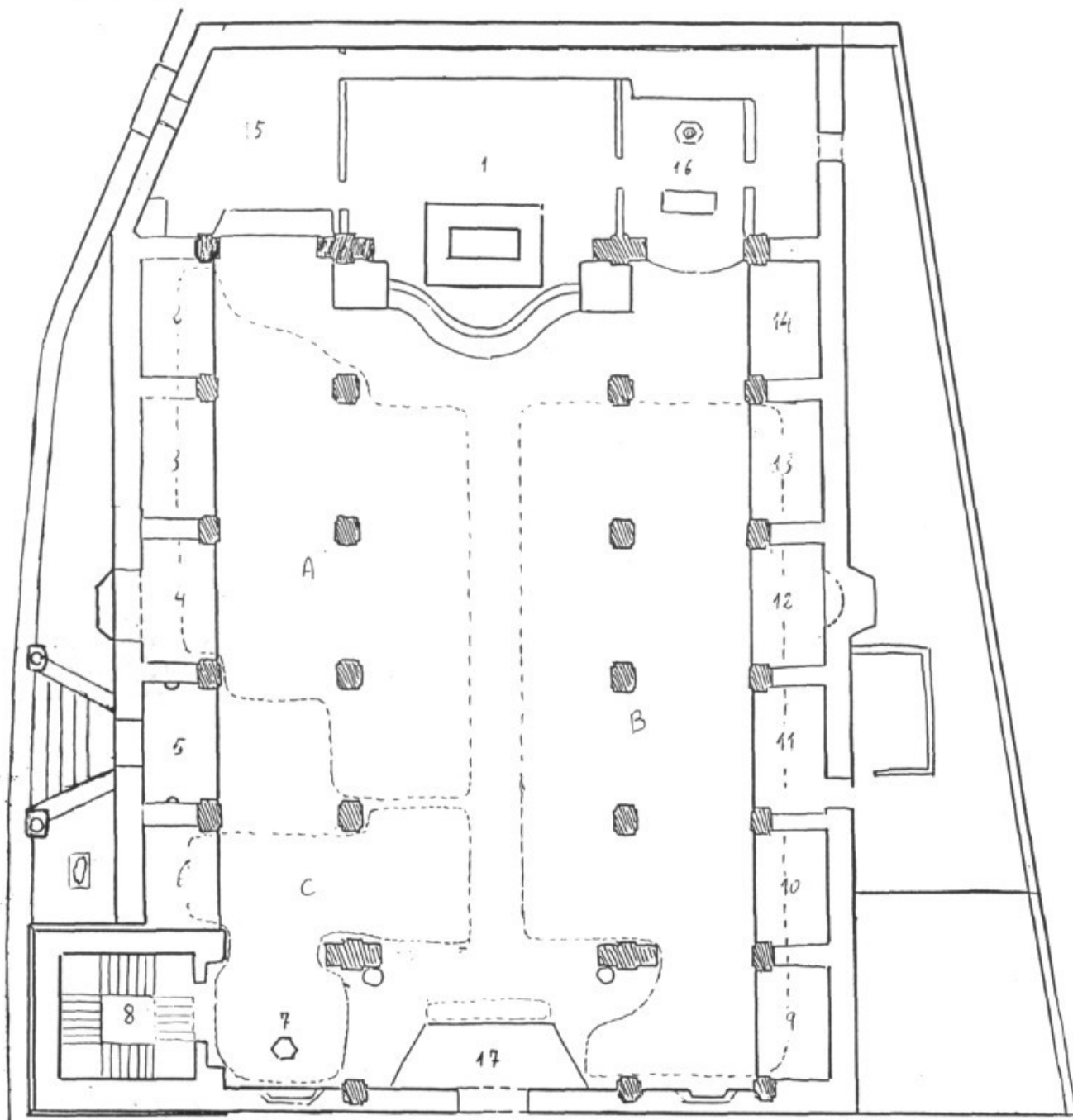
16.- Petita Sagristia

17.- Fossar o Cementeri

A.- Zona de bancs pels homes

B.- Dos bancs per les autoritats

C.- Zona sense bancs per les dones

1.- Altar Major

2.- Capella de Sant Josep

3.- Capella del Nom de Jesús

4.- Capella de Ses Animes

5.- Portal dels Homes

6.- Capella del Cor de Jesús

7.- Pila Baptismal

8.- Campanar

9.- Capella de la Mare de Deu de Lourdes

10.- Capella de Sant Antoni

11.- Capella de Santa Catalina Thomàs

12.- Capella de la Puríssima

13.- Capella del Roser

14.- Capella del Carme

15.- Sagristia

16.- Capella de la comunió o del Santíssim

17.- Portal Major o de les Dones

A.- Part dels homes

B.- Part de les dones

C.- Zona compartida

A la capella de la Comunió, amb el frontal d'alabastre de l'Altar Major i completat amb pedra mallorquina, se'n construí un de nou més proporcionat a les dimensions de la capella.

BAPTISTERI

El Baptisteri, a l'església vella, estava a la capelleta que hi ha al començament de l'escala de les Tribunes i del Campanar.

La pila és la mateixa d'ara, però la part interior era de test vermell, ja molt deteriorat i havia perdut el vernís i la piràmide que la cobria, de fusta molt corcada i pintada de blau i groc, i hi entrava molta de pols i qualque animaló; es llevà la pica de test, i se substituï per una de marmolina de la Casa Estela; es restaurà i daurà la piràmide.

S'instal·là a l'enfront de la nau lateral de l'Epístola (a unes passes de la capelleta on estava abans), el pis es féu més alt, amb graons de pedra esmolada, com també es féu amb els baixos de les parets. L'escultor de la piràmide fou Francesc Salvà, i dels marbres, el sr. Sacanell. Tota l'obra fou costejada per Catalina Oliver Barceló.

Baptisteri i el portal que dona a l'escala del campanar

SAGRISTIA

A l'església vella hi havia dues Sagristies: la important a la dreta, i una de petita a l'esquerra, on hi havia una calaixera i un penjador amb un ruquet i estola per donar la comunió.

La Sagristia de la dreta era més gran que l'actual; per això, la calaixera dels ornaments dels sacerdots, quan es traslladà a la nova, s'hagué de su-

primir un dels quatre trams. El llenyam és de caoba i nord.

La comuna és la mateixa de l'església vella; així com també la gran portalada que va al Presbiteri i també el rellotge i penjadors. L'armari empotrat que ara hi ha és exactament el de la vella.

Balconada de la Sagristia nova

SAGRISTIES DARRERA LA CAPELLA DE LA COMUNIÓ

Com que no hi havia lloc a la Sagristia nova per guardar els ornaments de l'Església, com domassos, terns, casulles, estovalles i altres objectes, es feren unes habitacions darrera la capella de la Comunió on es poden tancar amb pany i clau.

PORTAL MAJOR

La majestuositat d'aquest temple parroquial, estil basilical, requeria un portal majestuós. L'obertura té unes dimensions de 5 x 2,50 metres.

La portada és tota de marès de Santanyí; els baixos de pedra picada de Binissalem (costaren 10.000 pts.). Les imatges de Sant Joan predicant al desert i la dels àngels que l'acompanyen són obra de Tomàs Vila, i els materials obrats de Santanyí per l'escultor Llabrés, a la seva marbreria. Aquesta portada fou costejada pel *Sindicat Catòlic i Caixa Rural de Sant Joan*.

Les portes són de llenyam de nord, de teulons que el Rt. Francesc Mas féu llevar de ca seva. El cancell és part des de l'església vella, completat amb llenyam d'avet.

Cancells del Portal Major

Estant aquest portal girat a Tramuntana l'església resultava freda a causa del corrent d'aire que entrava, per la qual cosa uns segons cancells a cada costat per tal d'evitar-ho.

PINTURES DEL'ALTAR MAJOR

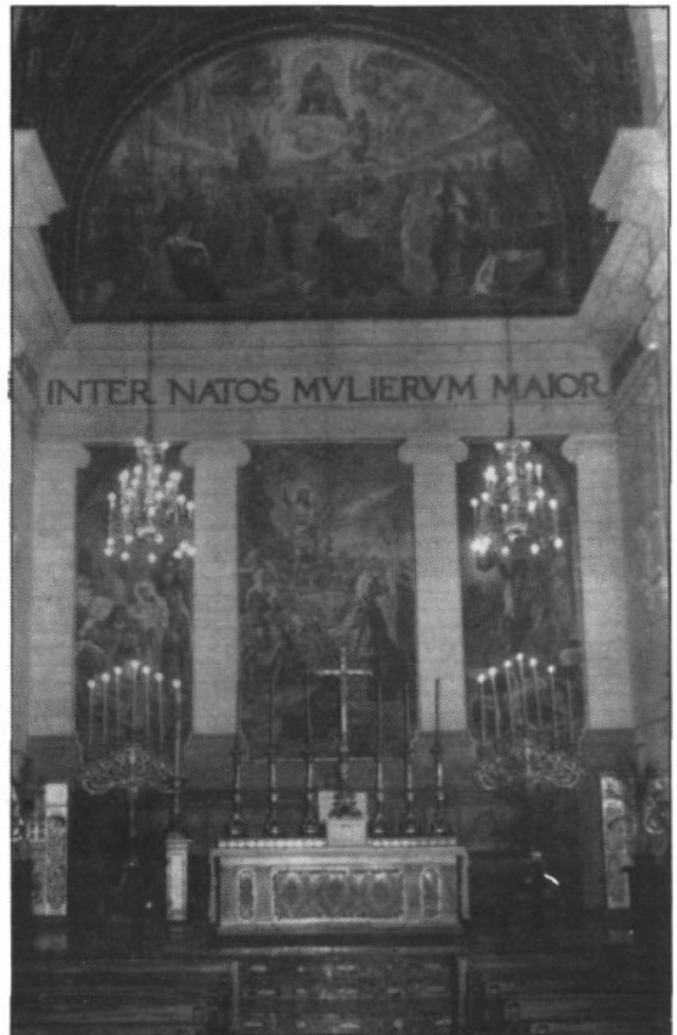
Les pintures de l'absis són obra del pintor Pedro Barceló. Primerament pintà la de dalt, que representa la Glòria de Sant Joan Baptista al Cel. Hi ha tota la Cort Celestial amb una representació de totes les classes de Benaventurats.

Aquest quadre de grans dimensions fou pintat abans de la benedicció de l'església l'any 1939. Fou un regal del pintor a la Parròquia a la qual estava lligat per una amistat especial. Només volgué cobrar el valor dels materials (3.000 ptes.). A més, desitjava pintar un quadre d'unes dimensions tan grans com no havia pintat mai. Té 9 metres de llarg per cinc a la part més alta

Alguns anys més tard, l'any 1946, el mateix artista pintà el tríptic de baix, on representà la vida de Sant Joan: naixement, predicació i martiri. Aquí ja es cobra més (15.000 ptes. de cada un). Foren costejades per la família Camps-Verger, d'ela *Bastida*.

Aquestes pintures de l'Altar Major, pintades damunt tela estan esteses damunt unes grans postisades de fusta, que les resguarden de la humitat.

Al fris que surt hi ha la inscripció: «*Non surrexit, inter natos mulierum major, Joannes Baptista*», en lletres superposades de fusta daurada d'una altura de 40 cm. Segons el pla original, una inscripció semblant havia d'omplir tot el fris de la nau central. La inscripció era: «*Et tu propheta altissimi vocabes, prohibis ante faciem domini parare vias epis*».

*Pintures de l'absis
Altar Major*

ARTESONATS

És propi de les esglésies estil basílica romana que els artesonats cobreixin els sòtils.

El de l'Altar Major és tot de fusta d'abet, amb ornaments (escultures) de pasta «Soroma», fet per l'escultor Bartomeu Amorós. Al centre hi ha l'escut del poble de Sant Joan. Aquest artesonat fou fet abans de la Guerra Civil.

L'escultor Joan Ginard, casat amb una santjoanera, Bàrbara Mas Gual, qui havia vingut de l'Argentina, on havia passat alguns anys, vingué a viure a Sant Joan, i durant la seva estada aquí treballà a les obres de la nostra Església Parroquial. Ell dugué d'Amèrica un sistema per poder estalviar llenya. Consistia en una mescla de guix, cola, pita, lli, o estopa d'espart, que es posava dins uns motlles fets de plombafina, marmolina o goma, on molt prest s'endurien les peces, es treien de dins els motlles i una vegada seques es podien pintar i daurar. Aquestes peces, així preparades, es clavaven damunt xabrons al seu lloc corresponent, quedant així un sòtil de gran vistositat, i al mateix temps s'estalviava llenyam.

S'ha de tenir en compte que, en aquell temps, després de la guerra, el llenyam escatimava molt, i no era de molt bona classe. També era molt difícil aconseguir material de fora de Mallorca.

Amb aquest procediment es feren tots els artesonats de la nau central, i els de baix de les naus laterals. Aquest sistema resultava bastant feixuc, a causa del guix, i s'havien de posar barres més gruixades. Sembla més convenient el sistema «Soroma» de l'absis de l'Altar Major, però substituïnt totalment el guix i fent una pasta de cartró i cola, clavades les peces fetes així dins els motlles igualment de plombafina o portland, damunt posts que podien ésser més primes, perquè el pes era insignificant. Amb aquest sistema es feren els artesonats de les naus de dalt de les tribunes.

Els escuts que hi ha als diferents trams d'artesonat, són els de les persones que les costejaren.

A la nau central, el primer tram és el del Bisbe Miralles, que bené l'Església, celebrant de Pontifical el 29 d'agost de 1939.

Vénen després els dels Quatre Evangelis, amb els corresponents escuts al centre. L'escut de la família que els costejà és la jàssera que separa un tram de l'altre.

El segon tram és el de Sant Mateu, costejat per la família Oliver-Camps. El tercer de Sant Marc, per Francesc Fernández. El quart de Sant Lluc, per Gabriel Camps Oliver. El cinquè de Sant Joan, per la família Oliver-Monjo. El darrer, davant la clara-boia, el de Rt. Francesc Mas, ecònom, qui va començar l'església i el poble agraït l'hi dedicà com a homenatge.

A la nau, de la part baixa, a la dreta, començant pel Presbiteri: 1- Roig-Barceló; 2- Riera-Bauzà; 3- Barceló-Bauzà; 4- Gayà-Ginard; 5- Gayà-Carbonell; 6- Barceló-Barceló.

A la part esquerra: 1- Oliver-Matas; 2- Barceló-Roig; 3- Vanrell-Fiol; 5- Oliver-Monjo; 6- Barceló-Mas i Matas Oliver.

ESTÀTUES DELS APÒSTOLS

Damunt la balustrada de les tribunes hi ha les estàtues dels dotze apòstols. Aquestes estàtues tenen una alçada de 2,50 m. Com que són per ornar l'església, són segons el sistema Tirià: caps i mans de fusta i la resta de tela de guix encolada. Foren construïdes per diferents escultors. Les dues de devora la clara-boia són de l'escultor Ginard, la de Sant Pere den Sitjar, vuit de Tomàs Vila i dues d'Horrach.

JARDÍ DE L'ESGLÉSIA

Com que per ornar l'església per les festes necessitaven cossiols i plantes, es féu un petit jardí, al costat de l'església, dins l'antic fossar.

SALOMONS I VIA-CRUCIS

Els salomons de l'Altar Major es feren abans de la benedicció de l'església. Després, el 1941, es feren els de les naus laterals. L'armadura fou feta per l'escultor Ginard, aprofitant el vidre que hi havia a l'Església Vella.

Els *Via-Crucis* foren dissenyats per l'escultor Vila; les figures comprades a la Casa Guimbau de Palma, i fets al taller que l'escultor Ginard posà a les tribunes de l'Església. El *Via-Crucis* fou costejat per Maria Camps Bou.

BANCALADA

A l'església vella, i ordinàriament a les esglésies antigues, el bancam era pobre: uns simples taülons per seure els homes. Els homes entraven pel portal Major i ocupaven el davant de l'església i la meitat del darrera les dones.

Al lloc de les dones no hi havia cap classe de bancs. Les dones entraven pel portal del carrer Major i havien de dur la cadireta plegable (costum vigent encara en dones de certa edat), si volien seure, i si no als graons de les capelles o en terra. Fins i tot a l'església les dones estaven en situació inferior. Les senyores es situaven a la capella del Roser amb una cadireta. A l'Església nova aquest costum canvià totalment.

Dues bones banques, artístiques, dissenyades per l'arquitecte, per a les autoritats, costejades per l'Ajuntament, i per a tothom banques bones i còmodes amb reclinatori, costejades amb les almoines dels fecls de llenyam d'embero i om.

CASA PARROQUIAL

Acabada l'obra d'ampliació de l'Església, dins el que era l'antic fossar, quedava un petit solar, de

ANNEX

1)Tota l'obra de picapedrer de la nova església la féu el mestre d'obres de la Parròquia, Mestre Antoni Sastre Bonet, i el seu fill.

2)Tota l'obra de fusta la féu el fuster de la Parròquia, Mestre Amador Bauzá Fiol, i els seus fills.

3)A la construcció de la nova església es tingué per norma aprofitar tot el que servís de la vella.

4)Les imatges del Cor de Jesús, de Sant Francesc, de la Mare de Déu de Lourdes i la del Carme i la restauració de Sant Joan Baptista, la Sang i Sant Josep foren obra de l'escultor Galmés.

5)Tota la pedra esmolada dels bassaments de les columnes i pilastres de la nova església, fou obra dels germans Vallés de Binissalem.

6)A causa de la Guerra d'Espanya, i després de la del Món, s'hagueren de travessar un estol d'anys

molt mal efecte pel seu abandó, per això es pensà construir-hi una casa per utilitat de la Parròquia, quedant així dignificat el lloc. Això es féu l'any 1953.

ACABAMENT

L'ampliació de l'Església Parroquial de Sant Joan començà l'any 1927 amb el Rt. Francesc Mas, i ha estat acabada pel Rt. Gabriel Ferriol.

L'església avui està dotada d'altaveus, ventiladors i estufes per estar a to amb els temps moderns.

L'última cosa que s'ha fet ha estat convertir les tribunes en un petit museu de la Parròquia, per poder-hi guardar tot el que pugui tenir algun mèrit.

Tres santjoaners, successivament, han intervingut en el Rectorat de la Parròquia del poble de Sant Joan en aquests 50 anys en que s'ha fet aquesta obra, única i exclusivament amb donatius voluntaris dels santjoaners, sense distinció de cap classe; per això es pot dir que és ben santjoanera.

Tot sia per alabança de Déu i de Maria Santíssima.

Sant Joan Baptista

de gran crisi de materials elèctrics, de ferro, de fusta, i altres. Per això s'hagueren d'arbitrar mitjans per capejar el temps i poder tirar envant les obres de l'església.

7) Les estàtues de Sant Joan, primer patró, i dels segons Sant Sebastià i Sant Isidre, que a l'església vella estaven a l'altar Major, a la nova estan: la de Sant Joan damunt el basament del que havia d'ésser la trona de la banda de l'Eucaristia, i les altres dues damunt un altar, devora la capella de la Mare de Déu de Lourdes.

8) Referent a l'estàtua de Sant Sebastià: quan s'hagué acabada la pesta del grip de l'any 18, es féu una festa d'acció de gràcies a Sant Sebastià, i amb aquest motiu es restaurà la seva imatge, essent regent de la Parròquia Miquel Ribes, qui després va anar de rector a Binissalem.

9) Campaneta de les misses: Damunt l'anguila de la teulada de l'Altar Major de l'Església Vella hi havia un capaneret, amb una companeta per tocar les misses baixes, els combregars solemnes i també el moment de la Consagració de les misses cantades i solemnes. En aquests moments els bons devots santjoaners interrompien el treball i els homes es treien el capell i resaven un *Pare Nostre*, afegint: «Santos, Santos han tocat. Déu del Cel ha davallat per esborrar els nostres pecats. Amén. Déu mos do un bon dia i un bon any, i salut per passar-lo».

Sant Sebastià i Sant Isidre, al seu lloc actual

A l'Església nova es posà la campaneta al mateix lloc corresponent, amb una bastimenta provisional de fusta, per tocar-la seguint el mateix costum; però amb el temps, havent disminuït notablement el nombre de capellans i, per tant, les misses, suprimits els combregars solemnes, quasi ja no es tocava. Per això, i per evitar una desgràcia el dia menys pensat (la bastimenta s'anava corcant), es llevà la campaneta amb la seva bastimenta i arc, i es guarda al museu.

ENTREVISTA MANTINGUDA, ARA FA 3 ANYS, AMB EL RECTOR VELL, MOSSÈN BARTOMEU BAUÇA OLIVER (RIP).

Vaig mantenir aquesta xerradeta amb el rector, ara fa tres anys, quan durant el quart curs de carrera enlestirem un treball sobre la grip de 1918. Aquesta epidèmia es va cobrar pocs morts a Sant Joan, al contrari de Lluçmajor en què varen ser dotzenes, així com a Palma; a les illes prop de 2.800 morts i a Europa un total de 7.000.000 defuncions. Tot i que el text ja té quasi més de tres anys, potser hagi alguna cosa del contexte per canviar, però per mantenir sana l'entrevista la mantindrem tal com va sortir.

-Amb què consistia el règim d'alimentació cap a principis de segle?

El règim era normal de menjar abundós. Lo més corrent era dues llesques de pa amb oli, de sobrassada, etc. El cafè amb llet no es coneixia.

-Com eren, en general les condicions d'higiene i sanitat al poble?

Com pots imaginar no hi havia els avanços actuals. Hi havia una total deficiència.

-Hi havia metge a la vila?

Sí. Exercien dos metges, En Solivelles -més vell- i en Soler. Molt sovint treballaven junts fins que arribà la República, en que es feren enemics polítics.

-De curanderos que no hi havia?

No. A l'apotecaria hi havia un ajudant.

-Hi havia monges de la Caritat? i de quina manera col·laboraven amb el metge?

Moltes, just al revès d'ara. Les monges que sempre col·laboraven amb el metge, durant el temps de l'epidèmia suposaven un alivi a la família que tenien un malalt. Elles vetllaven i ajudaven a mantenir la normal conducta en els casos més greus.

-D. Bartomeu, recorda d'on vingué, quan i com es començà a sentir que aquesta epidèmia tenia conseqüències immediates?

Jo crec que el grip era una conseqüència de la Primera Guerra Mundial. L'ambient que es respirava pel sud d'Europa, els cementiris improvisats sense aïllar, els morts i el tràfec comercial entre Marsella i Mallorca, al que si ha d'afegir una favorable climatologia són la causa de l'aparició del grip a Mallorca. Tot això coincideix a finals de setembre -o sia, el final de la Primera Guerra Mundial i l'inici de l'epidèmia- i quan es va veure que els constipats no eren ordinaris la gent se'n temé.

-Estava alertada la població?

Sí, a la vila la gent en tenia coneixement.

-Recorda quins eren els símptomes que precedien al contagi de la malaltia?

Normalment eren uns constipats forts, calentura excessiva superior als 40°C, manca d'aire, etc.

-Quin tipus de mesura es prenien en una casa si hi havia algú que ho patís?

Primerament es destinava una habitació pel

malalt. No geure amb altres membres de la família.

-Quina casta de remeis s'empraven?

Bavarades d'eucaliptus i romaní. A l'habitació del malalt es col·locaven olles que bullien plenes de romaní i herbes aromàtiques. Davant del portal de la casa es calava foc de feixos d'herbes (romaní, estepa, etc.), així com la combustió de sofre per intoxicar els insectes i mals. Entorn de la casa es feien fumigacions de romaní.

-Aquests remeis eren de recepta mèdica o eren de pronòstic casolà?

Els metges aconsellaven aquests remeis. L'ús d'aquestes receptes es transmeteixen de generació en generació. A més hem de pensar que a Mallorca l'epidèmia del còlera encara està prop, i l'ús d'aquestes receptes encara és ben clar dins la memòria de molts santjoaners. La medicina es podia aconseguir a l'apotecaria.

-Quin paper interpretava l'Església en tota aquesta plaga social?

Durant les funcions litúrgiques es feien rogatives i plegàries socials.

-L'Ajuntament, introduí alguns tipus de mesures, com per exemple la quarentena o una comissió encarregada per tal servici?

No, a Sant Joan sortadament no va ser necessari.

-Que es feia amb un mort i qui era l'encarregat de endur-se'n el cadàver al cementiri?

Eren els mateixos familiars i amics que s'encarregaven de tal menester. Hi havia una sèrie d'homes -amics de tots els veïnats- que s'oferien amb un carro per emportar-se'n els morts.

-De quina manera es desinfectava l'habitació, la casa i el portal de la casa?

S'emblanquinava l'habitació amb calç i se'n tirava pels llocs aparentment infecciosos.

-L'entrada a la casa estava controlada o pel contrari estava permesa a tothom?

No, solament es tenia un poc d'esment amb els nins.

-Amb els nins i els vells hi havia cap mesura o tractament especial?

No, els al·lots jugaven tranquil·lament pel carrer. L'escola estava tancada i hi va estar des de les primeres afeccions fins després de Nadal, no pels morts que hi hagué a Sant Joan, sinó pels possibles brots d'una nova incidència de l'epidèmia. Els pares tenien alertats els nins, però just era un avís preventiu.

-Els funerals eren col·lectius o n'hi havia de diaris?

Se'n feren un parell de col·lectius, per tal d'evitar aglomeracions diàries. En aquests funerals hi acudia molta gent, símptoma d'una estreta solidaritat i estima cap els morts i familiars dels mateixos.

-Qui eren els més afectats?

En contra del que es pot pensar, els més forts i joves eren els més propensos a l'afecció gripal. En canvi, a Sant Joan, almenys els vells no varen ser víctimes d'aquesta epidèmia.

-Com era l'ambient social del poble? hi havia temor o era una situació passagera?

Sí, una por horrible.

Recorda, don Bartomeu, quan fou el final de l'epidèmia a Sant Joan?

Per Nadal, cap a «cap d'any». Uns anys més

tard tornà a reincidir, però d'una forma més moderada.

-Sap qualche oració en defensa del malalt i/o rebuig del microbi contagiòs.

No, però sé que a Sant Joan es va fer la Restauració de l'estàtua erigida en favor de Sant Sebastià. Hi ha una oració en favor de Sant Sebastià per allunyar-nos de fams i de pestes.

-Quina creu, don Bartomeu, que fou la raó de la desaparició de l'epidèmia, no haguent-hi una medicina a l'abast de tothom?

L'ambient s'anava purificant. Una causa que afavorí la propagació de l'epidèmia va ser l'any climatològic -any bastant fred-. L'acció conjunta dels metges -que feien el que podien- ajudava a mantenir un clima de seriositat i de confiança.

